

BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG VÀ TÀI NGUYÊN THIÊN NHIÊN

1 THÔNG TIN, SỰ KIỆN

a) Thông tin

- Trong các thập niên cuối của thế kỉ XX, Nhà nước ta đã có những giải pháp hữu hiệu, những chính sách thích hợp nhằm hạn chế và ngăn chặn nạn xâm hại rừng, ngăn chặn tình trạng suy giảm rừng, kiểm soát các thảm hoạ mất rừng gây ảnh hưởng xấu tới môi trường (xem bảng).

Bảng diễn biến tỉ lệ (%) đất có rừng che phủ

Chỉ số thông tin hiện trạng rừng liên quan đến môi trường	1950 - 1960	1960 - 1970	1970 - 1980	1980 - 1990	1990 - 1997	2000 - 2001
Tỉ lệ (%) độ che phủ của rừng và quần thể cây thân gỗ lưu niên tập trung	41%	29%	28,7%	27,2%	28,8%	33,2%
Hiệu quả về môi trường	Phòng hộ cao	Suy giảm rõ rệt	Kém	Rất kém	Khôi phục dần tính năng phòng hộ	Khôi phục dần tính năng phòng hộ

- Những diện tích rừng rộng lớn ở nước ta đã bị tàn phá, huỷ diệt bởi các kĩ thuật và phương thức chiến tranh hiện đại do giặc ngoại xâm gây ra trong 30 năm (1945 - 1975).

- Khai thác rừng bừa bãi, không theo quy luật, không tuân thủ các biện pháp lâm sinh, không đảm bảo tái sinh rừng liên tục làm cạn kiệt tài nguyên.

- Trong 10 năm trở lại đây (1991 - 2000), nạn lâm tặc hoành hành, số gỗ bắt được từ lâm tặc trong phạm vi kiểm soát lên tới 200.000 m³, trên thực tế còn lớn hơn nhiều.

- Du canh du cư, phá rừng lấy đất canh tác, dẫn đến việc gây ra nhiều vụ cháy rừng. Khai thác mở rộng các nông trường không quy hoạch bền vững, cũng xâm hại tới tài nguyên rừng. Ví dụ : Năm 2000, do giá cà phê giảm, 180 nghìn héc ta cà phê bị phá đã ảnh hưởng nghiêm trọng đối với môi trường, gây hoang hoá đất trên diện tích rộng.

(Trích Chương 7 Báo cáo Hiện trạng môi trường Việt Nam năm 2001)

b) Sự kiện

- 3 giờ sáng ngày 3-10-2000, một cơn lũ ống ghê gớm chưa từng có đã quét qua bản Nậm Coóng, xã Nậm Coỏi, huyện Sin Hồ, tỉnh Lai Châu, biến bản này gần như thành bình địa. Lũ quét đã làm chết 40 người, 25 người bị thương, có 5 gia đình không còn một ai, 43 ngôi nhà và hàng trăm gia súc, gia cầm bị lũ vùi

lấp, 30 nhà kho và gần 100 tấn lương thực bị lũ cuốn. Toàn bộ tài sản của 43 hộ bị mất hoàn toàn.

(Theo *Thông tấn xã Việt Nam*)

Bản Nặm Coóng (Sìn Hồ, Lai Châu) sau trận lũ quét ngày 3-10-2000
(Ảnh : Thông tấn xã Việt Nam)

• Trong những ngày đầu tháng 10-2000, trên địa bàn tỉnh Đăk Lăk có mưa to ở nhiều nơi, gây lũ lớn. Ở huyện Krông Nô mưa làm ngập 120 héc ta cà phê, 40 héc ta lúa, 200 căn nhà, trong đó có 68 nhà ngập sâu gần 2m. Tỉnh lộ 4 ngập sâu trong nước từ 0,5m đến 2,5m ; giao thông bị tắc hoàn toàn. Ở huyện Lắk, trên 500 héc ta lúa, hoa màu và 250 nhà dân bị ngập. Quốc lộ 27 bị lũ cuốn đứt 2 đoạn, giao thông trên tuyến bị tê liệt. Hai người dân bị chết vì lũ cuốn.

(Theo Báo *Lao động*, ngày 12-10-2000)

Gợi ý

- a) Em hãy cho biết nguyên nhân (do con người gây ra) dẫn đến hiện tượng lũ lụt.
- b) Nêu tác dụng của rừng đối với đời sống của con người.
- c) Em hãy nêu mối quan hệ giữa các thông tin và sự kiện kể trên.
- d) Em hiểu thế nào là môi trường ? Môi trường có ảnh hưởng thế nào đến cuộc sống con người ? Cho một vài ví dụ về những việc làm ô nhiễm môi trường.

2 NỘI DUNG BÀI HỌC

a) Môi trường là toàn bộ các điều kiện tự nhiên, nhân tạo bao quanh con người, có tác động tới đời sống, sự tồn tại, phát triển của con người và thiên nhiên. Những điều kiện đó hoặc đã có sẵn trong tự nhiên (rừng cây, đồi, núi, sông, hồ...), hoặc do con người tạo ra (nhà máy, đường sá, công trình thủy lợi, khói bụi, rác, chất thải).

b) Tài nguyên thiên nhiên là những của cải vật chất có sẵn trong tự nhiên mà con người có thể khai thác, chế biến, sử dụng, phục vụ cuộc sống của con người (rừng cây, các động vật, thực vật quý, hiếm, các mỏ khoáng sản, các nguồn nước, dầu, khí...). Tài nguyên thiên nhiên là một bộ phận thiết yếu của môi trường, có quan hệ chặt chẽ với môi trường. Mọi hoạt động kinh tế khai thác tài nguyên thiên nhiên dù tốt, xấu đều có tác động đến môi trường.

c) Môi trường và tài nguyên thiên nhiên có tầm quan trọng đặc biệt đối với đời sống con người, tạo nên cơ sở vật chất để phát triển kinh tế, văn hoá, xã hội, tạo cho con người phương tiện sinh sống, phát triển trí tuệ, đạo đức, tinh thần.

d) Bảo vệ môi trường và tài nguyên thiên nhiên là giữ cho môi trường trong lành, sạch đẹp, bảo đảm cân bằng sinh thái, cải thiện môi trường ; ngăn chặn, khắc phục các hậu quả xấu do con người và thiên nhiên gây ra ; khai thác, sử dụng hợp

lí, tiết kiệm nguồn tài nguyên thiên nhiên. Bảo vệ môi trường và tài nguyên thiên nhiên là nhiệm vụ trọng yếu, cấp bách của Quốc gia, là sự nghiệp của toàn dân. Các tổ chức, cá nhân phải có trách nhiệm bảo vệ môi trường. Nghiêm cấm mọi hoạt động làm suy kiệt nguồn tài nguyên, huỷ hoại môi trường. Bảo vệ tốt môi trường thì con người mới có thể tạo ra một cuộc sống tốt đẹp, bền vững, lâu dài.

Ngày 5 tháng 6 hằng năm được Liên hợp quốc chọn làm ngày “Môi trường thế giới”.

- Thành ngữ : *Rừng vàng, biển bạc.*

③ BÀI TẬP

a) Trong các biện pháp dưới đây, theo em, biện pháp nào góp phần bảo vệ môi trường ?

- (1) Giữ gìn vệ sinh xung quanh trường học và nơi ở ;
- (2) Xây dựng các quy định về bảo vệ rừng, bảo vệ nguồn nước và bảo vệ động vật quý, hiếm ;
- (3) Khai thác nước ngầm bừa bãi ;
- (4) Sử dụng phân hoá học và các hoá chất bảo vệ thực vật vượt quá mức quy định ;
- (5) Nghiên cứu, xây dựng các phương pháp xử lí rác, nước thải công nghiệp, nước thải sinh hoạt.

b) Trong các hành vi sau đây, hành vi nào gây ô nhiễm, phá huỷ môi trường ?

- (1) Khai thác thuỷ, hải sản bằng chất nổ ;
- (2) Săn bắt động vật quý, hiếm trong rừng ;
- (3) Đổ các chất thải công nghiệp trực tiếp vào nguồn nước ;
- (4) Khai thác gỗ theo chu kì, kết hợp cải tạo rừng ;
- (5) Trồng cây gây rừng phủ xanh đồi trọc ;
- (6) Phá rừng để trồng cây lương thực.

c) Để mở rộng sản xuất, Nhà máy A đứng trước sự lựa chọn giữa ba phương án. Theo em, nên chọn phương án nào ?

Phương án 1 : Sử dụng công nghệ tiên tiến, bỏ qua các vấn đề về môi trường, tiết kiệm triệt để trong sản xuất nhằm hạ giá thành sản phẩm.

Phương án 2 : Sử dụng công nghệ tiên tiến và đầu tư thêm kinh phí cho việc bảo vệ môi trường, chấp nhận giá thành cao hơn.

Phương án 3 : Mở rộng quy mô sản xuất, giữ nguyên công nghệ cũ (chỉ tăng số lượng).

d) Viết một đoạn văn ngắn nói lên cảm xúc của em về môi trường và thiên nhiên sau chuyến tham quan, du lịch.

đ) Sau khi học xong bài này, theo em, học sinh chúng ta sẽ phải làm gì để góp phần bảo vệ môi trường ?

e) sưu tầm tranh ảnh, tư liệu liên quan đến môi trường, tài nguyên thiên nhiên.

g) Hãy giải thích câu thành ngữ “Rừng vàng, biển bạc”.